

PROLOGAS

Naktis buvo pradvisusi žmogaus kvapu.

Stabtelėjęs po medžiu, odos keitikas ėmė uosti orą, o jo pilkai rudą kailį išmargino krentantys šešėliai. Po atšiauraus vėjo gūσιο jam į nosį dūrė žmogaus kvapas, permušęs silpnesnius lapės ir kiškio, ruonio, elnio ir net vilko kvapus. Odos keitikas suprato, jog tai – taip pat žmogaus kvapai: senų, negyvų ir prarūgusių odų dvokas, gerokai užgožtas stipresnės dūmų, kraujo ir puvėsių smarvės. Tik žmogus dyrė žvėris ir nešiojo jų odas bei kailius.

Kitaip nei vilkai, odos keitikai žmonių nebijojo. Jo pilvas urzgė iš alkio ir neapykantos ir jis dusliai sustugo, kviesdamas savo vienaakį brolių ir klastingą sesutę. Jam skuodžiant tarp medžių, gaujos nariai kone lipo ant kulnų. Ir jie užuodė tą kvapą. Bėgdamas jis taip pat viską matė jų akimis, – net trumpai išvydo save, rodantį gaujai kelią. Iš ilgų ir pilkų gaujos vilkų nasrų virto balti šilto oro kamuoliai. Tarp letenų pirštų buvo prišalę kietų kaip akmuo ledo gurvuolių, bet dabar prasidėjo medžioklė, jiems prieš akis buvo grobis. *Kūnas*, dingtelėjo odos keitikui, *mėsa*.

Žmogus buvo gležnas padaras. Didelis ir stiprus, puikiai matantis, bet prastai girdintis ir beveik neturintis uoslės. Elniai, briedžiai ir net kiškiai buvo už jų greitesni, lokiai ir šernai – nuožmesni kovotojai. Tačiau susibūrę žmonės buvo pavojingi. Vilkams supant grobį, odos keitikas išgirdo jauniklio riksmą, nerangių žmogaus pėdų laužomos vakarykščio sniego plutos trakstelėjimą, kietų odų gurgždėjimą ir ilgų pilkų nagų, kuriuos nešiojosi žmonės, žvangesį.

Kalavijai, sušnabždėjo jam vidinis balsas, *ietys*.

Medžiams prasikalė lediniai dantys ir jie iššiepė juos aukštai, pro nuogas rudas šakas. Žarstydamas sniegą, Vienaakis ėmė brautis per atžalyną. Gaujos nariai nusekė jam iš paskos. Iš pradžių – į kalvą, paskui – šlaitu žemyn, kol miškas baigėsi ir jiems prieš akis pasirodė žmonės. Viena iš jų buvo moteris. Į kailį suvyniotas ryšulys, kurį ji laikė prispaudusi prie krūtinės, buvo jos vaikas. *Ją pasilik paskutinę*, vėl sušnabždėjo balsas, *vyras pavojingesni*. Kaip įpratę, žmonės vieni ant kitų laidė gerkles, bet odos keitikas užuodė ore tvyrantį juos apėmusį siaubą. Vienas iš jų turėjo medinį dantį, – ilgą, per visą savo ūgį. Vyras jį sviedė, bet jam drebėjo ranka ir dantis praskriejo gerokai per aukštai.

O tada juos puolė gauja.

Jo vienaakis brolis parbloškė į pusnį danties metiką ir, nors šis priešinosi, perplėšė jam gerkles. Sesuo apsuko ratą ir pritykinusi puolė kitą vyrą iš už nugaros. Jam liko moteris ir jos mažylis.

Ir moteris turėjo dantį, – neilgą, kaulinį, – bet išmetė jį, kai odos keitikas suleido dantis jai į koją. Virsdama ji abiem rankomis tvirtai suspaudė savo verkiantį vaiką. Po kailiais moteris buvo liesa, vieni kaulai ir oda, bet jos krūtys – pritvinkusios pieno. Skaniausia buvo mažylio mėsa. Geriausias kashnelius vilkas paliko savo broliui. Kol vilkai kimšosi pilvus, sušalęs sniegas aplink lavonus nusidažė raudona ir rožine spalva.

Už daugybės lygų, mažytėje, iš molio ir šiaudų drėbtoje trobelėje nendrių stogu, kuriame buvo skylė dūmams išeiti, ir plūktine asla, Varamiras suvirpėjo, kostelėjo ir apsilaižė. Jo akys buvo paraudusios, lūpos suskeldėjusios, burna išdžiūvusi ir perštinti, bet burnoje jis jautė kraujo ir riebalų skonį, nors pūpsantis jo pilvas urzgė ir prašė valgio. *Vaiko mėsa*, pagalvojo jis, prisiminęs Drumstą.

Žmogiena. Ar jau buvo puolęs taip žemai, kad alko žmogaus mėsos? Jam ausyse nuskambėjo kadaise Hagono suniurnėti žodžiai: „Žmonės gali misti žvėrių mėsa, o žvėrys esti žmones, bet žmogui valgyti kito žmogaus mėsą yra išsigimimas.“

Išsigimimas... Tai visuomet buvo mėgstamiausias Hagono žodis. *Išsigimimas, išsigimimas, išsigimimas.* Misti žmogaus mėsa buvo išsigimimas, poruotis kaip vilkui su vilku – išsigimimas, o persikūnyti į kitą žmogų buvo pats baisiausias iš visų įmanomų išsigimimų. *Hagonas buvo silpnas ir bijojo savo turimų galių. Išplėšiau jam antrą jo gyvybę ir jis mirė ašarodamas bei vienišas. Varamiras pats prarijo jo širdį. Jis mane labai daug ko išmokė ir paskiausiai iš jo sužinojau, koks yra žmogaus mėsos skonis.*

Ir vis dėlto jis buvo vilkas. Niekada nekramtė žmogienos žmogaus dantimis. Bet savo gaujai puotos nepavydėjo. Vilkai buvo išbadėję kaip ir jis, sulybę, sušalę ir alkani, o grobis...

Du vyrai ir moteris su kūdikiu ant rankų, sprunkantys nuo pralaimėjimo tiesiai mirčiai į glėbį. Be jokio prieglobsčio ir be maisto netrukus jie vis tiek būtų žuvę. Taip buvo geriau, greičiau. Tai buvo malonė.

– Malonė, – garsiai ištarė Varamiras.

Jo gerklė buvo išdžiūvusi ir perštėjo, bet vis tiek buvo gera išgirsti savo žmogišką balsą. Ore trenkė pelėsiais ir drėgme, žemė buvo šalta ir kieta, o jo ugniakuras labiau rūko, nei šildė. Tai kosčiodamas, tai drebėdamas, jausdamas, kaip tvinkčioja šone vėl atsivėrusi žaizda, Varamiras prisislinko kuo arčiau ugnies. Jo kelnių klešnė iki kelių permirko krauju ir išdžiūvusi virto kieta ruda pluta.

Ušnis jį įspėjo, kad taip gali nutikti.

– Kaip galėdama žaizdą susiuvau, – pasakė ji, – bet turi pailsėti ir leisti jai sugyti, kitaip ji atsivers.

Ušnis buvo paskutinė jo bendražygė, ietininkė, tvirta kaip sena šaknis, karpota, vėjo nugairinta ir raukšlių išvagota oda. Visi kiti pakeliui juodu paliko. Vienas po kito atsiliko arba išsiveržė į priekį ir dingo, patraukė į senuosius savo kaimus, prie Balsvosios upės ir į Tvirtąją pilį arba vieniši mirė miške. Varamiras tikrai nežinojo ir nesuko dėl to galvos. *Kol galėjau, reikėjo man vieną iš jų pasiimti. Kurį nors iš dvynių arba tą stambų vyrą randuotu veidu, arba tą rudaplaukį jaunuolį.* Tačiau jis pabūgo. Kas nors galėjo susigaudyti, kas čia darosi. Tada jie būtų puolę jį ir nužudę. Be to, Varamirui vis nedavė ramybės Hagono žodžiai ir netrukus proga buvo praleista.

Po mūšio tūkstančiai jų iš paskutiniųjų spruko per mišką, – alkani, išsigandę, norintys išvengti prie Sienos prasidėjusių skerdynių. Vieni šnekėjo grįšiantys į namus, kuriuos buvo palikę, kiti žadėjo antrą kartą pulti vartus, bet dauguma jautėsi sutrikę, nesusigaudė, nei kur eiti, nei ką daryti. Jie pabėgo ir nuo juodai vilkinčių varnų, ir nuo pilku plienu šarvuotų riterių, bet dabar juos persekiojo dar negailestingesni priešai. Šalia jų praminto tako kasdien likdavo tysoti vis daugiau lavonų. Vieni mirė iš bado, kiti nuo šalčio, tretį nuo ligų. Dar kitus nužudė tie, kurie, jiems visiems drauge su Mensu Plėšiku, Užusienio karaliumi, traukiant į pietus, buvo jų ginklo broliai.

„Mensas pražuvo, – apimti nevilties kartojo vieni kitiems likę gyvieji, – Mensas nelaisvėje, Mensas miręs.“

– Harma žuvusi, Mensas pateko į nelaisvę, o likusieji pabėgo ir mus paliko, – įsitikinusi savo teisumu pasakė Usnis, siūdama jam žaizdą. – Tormundas, Verksnys, Šešiaodis, visi tie narsūs plėšikai. Kur jie dabar?

Ji manęs nepažįsta, tada sumetė Varamiras, ir kodėl turėtų pažinti? Be savo žvėrių jis toli gražu neatrodė galingas vyras. Buvau Varamiras Šešia-odis, laužiau su Mensu Plėšiku duoną. Varamiru jis pasivadino sulaukęs dešimties metų. Tai vardas, tinkamas lordui, tinkamas apdainuoti, tinkamas galingam ir grėsmingam vyrui. Ir vis dėlto nuo varnų jis spruko kaip persigandęs kiškis. Baisusis lordas Varamiras pavirto bailiu, bet nebūtų galėjęs susitaikyti su mintimi, kad ji tai žino, tad ietininkei pasisakė esantis Hagonas. Paskui jis svarstė, kodėl iš visų, kuriuos galėjo rinktis, jam išsprūdo būtent šis vardas. Suvalgiau jo širdį, išgėriau jo kraują, o jis vis tiek neduoda man ramybės.

Jiems sprunkant, vieną dieną per mišką ant sulysusio šyvio pas juos atšuoliavo raitelis šaukdamas, girdi, jie visi privalantys traukti prie Balsvosios upės, mat Verksnys telkiantis ten karius, ketinantis pereiti Kaukolių tiltą ir užimti Šešėlių bokštą. Daug kas nusekė paskui jį, bet dar daugiau pasiliko. Paskui kažkoks niūrus, kailiais apsiautęs ir gintaru pasipuošęs karys vaikščiojo nuo vieno laužo prie kito ragindamas visus, kurie liko gyvi, traukti į šiaurę ir pasislėpti Teno slėnyje. Kodėl tas keistuolis manė, kad jie ten bus saugūs, nors tą slėnį paliko patys teniečiai, Varamiras taip ir nesužinojo, bet jo raginimo paklausė keli šimtai pabėgėlių. Gerokai daugiau nei keli šimtai išėjo su miškų ragana, – mat ją aplankė regėjimas, kad visa laivų flotilė atvyko nuplukdyti laisvosios tautos į pietus. „Privalome ieškoti jūros!“ – šaukė Motina Kurmė ir jos sekėjai pasuko į rytus.

Jei tik būtų buvęs stipresnis, Varamiras būtų prie jų prisidėjęs. Tačiau jūra buvo pilka ir šalta, be to – toli, o jis suprato, kad jo dienos suskaičiuotos ir kad jūros jis nepamatys. Varamiras devynis kartus buvo miręs arba vadavęsis mirtimi, o dabar atėjo laikas sutikti tikrąją mirtį. *Voverenų apsiaustas...* – prisiminė Varamiras. *Jis dūrė man peiliu dėl voverenų apsiausto.*

Apsiausto savininkė buvo negyva, į kruviną košę su baltais kaulų šipuliais sugrūstu pakaušiu, bet jos apsiaustas atrodė šiltas ir storas. Snigo, o savo apsiaustus Varamiras buvo pradėjęs prie Sienos. Ir miegamuosius kailius, ir vilnonius apatinius, ir avių odos batus, ir kailiu pamuštas pirštines, ir midaus bei juodai dienai pasidėto maisto atsargas, ir plaukų sruogas, nurėžtas moterims, su kuriomis buvo miegojęs, ir net Menso dovanotas auksines apyrankes – viską buvo pametęs arba palikęs. *Degiau, miriau, o tada sprukau iš skausmo ir siaubo aptemusia sąmone.* Jam vis dar buvo gėda tai prisiminti, bet taip pasielgė ne jis vienas. Kiti – šimtai, tūkstančiai kitų – taip pat spruko. *Mūšį pralaimėjome. Pasirodė riteriai, apsirengę plienu ir neįveikiami, jie žudė kiekvieną, kuris mėgino prieš juos laikytis. Galėjai tik bėgti arba mirti.*

Tačiau pabėgti nuo mirties nebuvo taip lengva. Taigi, radęs miške mirusią moterį, Varamiras priklaupė nuvilkti jai apsiausto ir vaikinuką pamatė tik tada, kai šis iššoko iš savo slėptuvės, suvarė jam į šoną ilgą kaulinį peilį ir išplėšė drabužį iš stipriai suspaustų jo pirštų.

– Tai jo motina, – vėliau, kai vaikinukas pabėgo, paaiškino jam Usnis. – Tai buvo jo motinos apsiaustas ir, pamatęs, kad nori ją apiplėšti...

– Ji buvo negyva, – kaulinei Usnies adatai perdūrus jo kūną, suraukęs antakius iškošė Varamiras. – Kažkas suknežino jai galvą. Kažkuris iš varnų.

– Ne varnas. Kanopėdžiai. Pati mačiau. – Pasidarbavusi adata, Usnis užsiuvo jo šone žiojėjusią žaizdą. – Jie laukiniai, o kas iš likusių mūsiškių gali juos sutramdyti?

Niekas. Jei Mensas miręs, laisvoji tauta pasmerkta. Teniečiai, milžinai ir kanopėdžiai, aštridančiai urviniai ir žmonės iš vakarinio kranto su savo kaulų vežimais... visi jie buvo pasmerkti. Taip pat ir varnai. Galbūt jie to dar nesuvokė, bet tie juodai apsirengę niekšai turėjo žūti kartu su visais. Mat artinosi priešas.

Varamirui ausyse nuskambėjo šiurkštus Hagono balsas: „Mirsi keliolika kartų, vaike, ir kaskart velniškai skaudės, bet... kai tave ištiks tikroji mirtis, vėl atgysi ir gyvensi. Sakoma, kad antras gyvenimas paprastesnis ir malonesnis.“

Netrukus Varamiras Šešiaodis pats turėjo tuo įsitikinti. Jis uodė tikrosios savo mirties skonį į orą kylančiuose atriuose ugniakuro dūmuose ir jautė ją karščiuojančiame kūne, kyštelėjęs plaštaką po drabužiais ir pirštais braukdamas per žaizdą. Bet jį krėtė ir šaltis, įsismelkęs iki pat kaulų. Šį kartą jį tikriausiai nužudys šaltis.

Pastarąjį kartą Varamirą nužudė liepsna. *Sudegiau.* Iš pradžių jis sumišęs pamanė, jog prie Sienos kovojantis šaulys pervėrė jį liepsnojančia strėle, bet... ugnis degė *viduje* ir palengva jį rijo. O skausmas...

Varamiras jau devynis kartus buvo miręs. Kartą – pervertas ieties, kartą – lokio dantų perplėšta gerkle, o kartą – kraujo klane, atvedęs negyvą jauniklį. Pirmą kartą jis mirė sulaukęs vos šešerių, kai tėvas kirvio pentimi tvojo jam per galvą. Net ir toji mirtis nebuvo tokia skausminga, kaip vidurius deginanti liepsna, traškėdama *ryjanti* jo sparnus ir visą kūną. Kai pamėgino nuskristi, jį apėmęs siaubas tik dar labiau įpūtė ugnį ir ši suliepsnojo dar kaitriau. Akimirką jis, aukštai pakilęs, sklendė virš Sienos ir erelio akimis sekė žemai judančius žmones. Paskui liepsnos jo širdį pavertė juodu nuodėguliu, dvasia klykdama grįžo į tikrąjį jo kūną ir jis kuriam laikui neteko proto. Vien prisiminus, kas nutiko, jį nukrėsdavo šiurpas.

Tada Varamiras ir atkreipė dėmesį, kad jo ugniakuras užgeso.

Liko tik pilkai juosvi nuodėguliai ir kelios pelenuose žioruojančios žarijos. *Dūmai vis dar kyla, reikia tik malkų.* Iš skausmo grieždamas dantimis, Varamiras nušliaužė prie krūvos sulaužytų šakų, kurių, prieš išeidama medžioti, pririnko Usnis, ir užmetė kelis pagalius ant karštų pelenu.

– Įsidekite, – kimiai tarstelėjo jis. – *Liepsnokite.*

Papūtęs pelenus, jis be žodžių pasimeldė bevardžiams miško, kalvos ir lauko dievams.

Bet šie neatsiliepė. Netrukus ugnis užgeso, dūmai išsisklaidė. Trobelėje ėmė darytis šalta. Varamiras neturėjo nei titnago, nei pinties, nei sausų prakurų. Niekieno nepadedamam, jam niekada nebūtų pavykę vėl užkurti laužo.

– Usnie! – dusliai, kęsdamas skausmą, šūktelėjo jis. – *Usnie!*

Jos smakras buvo smailas, nosis suplota, be to, ant vieno skruosto pūpsojo apgamas, o ant jo prasikalę stirksojo keturi juodi plaukai. Jos veidas buvo negražus, griežtų bruožų, bet Varamiras būtų daug ką atidavęs, kad dabar išvystų jį trobelės tarpduryje. *Prieš Usniai išeinant, man reikėjo į ją persikūnyti.* Ar ilgai jos nebuvo? Dvi dienas? Tris? Varamiras tiksliai neprisiminė. Trobelėje buvo tamsu, jis tai užsnūsdavo, tai vėl pabusdavo ir niekada nebūdavo tikras, ar lauke diena, ar naktis. „Palauk, – pasakė ji, – grįšiu ir parnešiu maisto.“ Tad jis, kaip kvailys, laukė sapnuodamas Hagoną, Drumstą ir visas per ilgą savo gyvenimą padarytas kiaulystes, bet dienos slinko, o Usnis vis negrįžo.

Ji ir negrįš. Varamiras svarstė, ar tik nebus išsidavęs. Gal vien į jį pažvelgusi Usnis galėjo pasakyti, apie ką jis galvoja, o gal karščiuodamas ir sapnuodamas jis per miegus murmėjo?

„Išsigimimas“, – vėl išgirdo jis sakant Hagoną. Rodėsi, tarsi jis būtų čia, trobelėje.

– Ji tik paprasta bjauraus veido ietininkė, – tarė jam Varamiras. – O aš – didis vyras. Esu Varamiras, odos keitikas, gebu persikūnyti, tad neteisinga, kad jai lemta gyventi, o man mirti.

Niekas Varamirui neatsakė. Nieko čia ir nebuvo. Usnis išėjo. Ji Varamirą paliko, kaip ir visi kiti.

Ji paliko net jo paties motina. *Ji verkė dėl Drumsto, bet niekada neišliejo nė ašaros dėl manęs.* Tą rytą, kai tėvas ištempė jį iš lovos, ketindamas atiduoti Hagonui, motina į jį nė kreiva akimi nežvilgtelėjo. Tempiamas į mišką, Varamiras klykė ir spardėsi, kol tėvas jam užvožė ir liepė užsičiaupti.

– Turi būti su saviškiais, – tepasakė ir nutrenkė Hagonui po kojomis.

Tėvas suklydo, drebėdamas tarė sau Varamiras. Hagonas daug ko mane išmokė. Išmokė medžioti ir žvejoti, parodė, kaip išdarinėti nudobta žvėrį ir išimti žuvies ašakas, kaip miške rasti kelią. Be to, jis parodė man, koks yra odos keitiko gyvenimas, ir atskleidė persikūnijimo paslaptis, nors mane dievai buvo apdovanoję dosniau už jį.

Po daugelio metų Varamiras mėgino rasti savo tėvus ir pasigirti, kad jų Grumstas tapo didžiuoju Varamiru Šešiaodžiu, bet jie abu jau buvo mirę ir sudeginti. *Virtę medžiais ir upokšniais, virtę uolomis ir žeme. Virtę dulkėmis ir pelenais.* Tą dieną, kai mirė Drumstas, miškų ragana jo motinai taip ir pasakė. Grumstas nenorėjo virsti žemės dulke. Berniukas svajoję, kad vieną gražią dieną bardai apdainuos jo žygius, o gražuolės merginos jį bučiuos. *Užaugęs būsiu Užusienio karaliumi, pažadėjo sau Grumstas. Karaliumi netapo, bet... trūko nedaug. Išgirdus Varamiro Šešiaodžio vardą, žmonės apimdavo baimę. Į mūšį jis jodavo ant trylikos pėdų ūgio snieginės lokės, turėjo jam tarnaujančius tris vilkus, šešėlių katę ir sėdėjo Menso Plėšiko dešinėje. Mensas čia mane ir atvedė. Neturėjau jo klausyti. Reikėjo įsikūnyti į savo lokę ir jį sudraskyti.*

Prieš prisidėdamas prie Menso, Varamiras Šešiaodis, galima sakyti, buvo lordas. Lankomas savo žvėrių, jis gyveno vienas iš samanų, molio ir tašytų rąstų suręstoje menėje, kadaise priklausiusioje Hagonui. Keliolika kaimų pripažino jo valdžią ir tiekė jam duoną, druską bei sidrą, duodavo vaisių iš savo sodų ir daržovių iš savo daržų. Mėsos Varamiras pasirūpindavo pats. Užsigeidęs moters, pasiūsdavo savo šešėlių katę jos suieškoti ir kiekviena jam į akį kritusi mergina klusniai ateidavo pas jį į lovą. Tiesa, kai kurios ateidavo liedamos ašaras, bet... ateidavo. Varamiras duodavo joms savo sėklos, nusipjaudavo plaukų sruogą atminimui ir leisdavo grįžti namo. Kartais pasirodydavo koks nors kaimo narsuolis, nešinas ietimi, ketindamas nudėti šį žvėrį ir išgelbėti savo seserį, mylimąją arba dukterį. Tokius vyrus jis nužudydavo, o moterų niekada neskriausdavo. Kai kurias net apdovanojo savo kūdikiais. *Nuodvasomis. Mažais geibiais padarais, tokiais kaip Drumstas, iš kurių nė vienas neturėjo dievų dovanos.*

Apimtas baimės, Varamiras svirduliuodamas atsistojo. Laikydamas žaizdą užspaustą, kad nesisunktų kraujas, jis šiaip taip nužirgliojo prie durų, praskleidė jas dengiančią sušalusią odą ir atsidūrė priešais begalinę baltą sieną. *Sniegas.* Nieko nuostabaus, kad trobelė taip aptemo ir prirūko. Ji tiesiog prasmego sniege.

Varamirui stumtelėjus sniegą, šis, dar minkštas ir šlapias, trupėjo ir spaudėsi. Lauke buvo naktis – balta kaip giltinė; blyškūs ploni debesys kabojo apsupę mėnesieną, o danguje spindėjo daugybė šaltų žvaigždžių. Jis matė į pusnis panirusių, sukumpusių kitų trobelių

kontūrus, o už jų – blyškų ledo šarvais apsitaisiusio burtmedžio šešėlių. Pietuose ir vakaruose kalvos atrodė nelyginant neapdrėpiami, balti, banguojantys plotai, kur nejudėjo niekas, tik vėjas nešiojo sniegą.

– Usnie! – gailiai šūktelėjo Varamiras svarstydamas, ar toli ji galėjo nuklysti. – *Usnie.*

Moterie. Kur esi?

Tolumoje užkaukė vilkas.

Varamirą nukrėtė šiurpas. Jis pažino tą kauksmą, kaip kadaise Drumstas pažinojo savo motinos balsą. *Vienaakis*. Jis buvo vyriausias iš trijulės, stambiausias ir nuožmiausias. Pėdsekys buvo liesesnis, vikresnis, jaunesnis, o Gudruolė sumanesnė, bet jie abu Vienaakio bijojo. Senasis vilkas nieko nebijojo ir buvo negailestingas – tikras žvėris.

Kęsdamas kančias ir mirdamas erelio mirtimi, Varamiras prarado gebėjimą valdyti kitus savo gyvūnus. Jo šešėlių katė spruko į mišką, o jo snieginė lokė nagais ėmė draskyti visus aplinkui ir, kol pati krito nuo ieties, spėjo pražudyti keturis vyrus. Jei tik būtų pasiekusi, ji būtų sudraskiusi ir Varamirą. Lokė jo nekentė ir siusdavo kaskart, kai jis įsmukdavo į jos kailį arba užsilipdavo ant nugaros joti.

Bet jo vilkai...

Mano broliai. Mano gauja. Daugybę naktų spaudžiant šalčiui jis miegojo su vilkais, iš visų pusių apsuptas ir šildomas gauruotų jų kūnų. *Kai mirsiu, jie iškels puotą, suris mane ir laukti pavasarinio atlydžio paliks vien plikus kaulus.* Ši mintis teikė jam keistą paguodą. Klajodami jo vilkai dažnai parūpindavo jam maisto; tad buvo visiškai suprantama, kad išleidęs paskutinį atodūsi Varamiras papenės juos. Galbūt kitą savo gyvenimą jis pradės dantimis plėšydamas ir rydamas dar šiltą savo lavoną.

Lengviausia buvo gyventi kartu su šunimis; jie nuo seno laikėsi taip arti žmonių, kad ir patys pasidarė beveik žmonės. Įsmukti į šuns kailį buvo tas pats, kaip apsiauti seną batą iš gerokai panešiotos ir jau suminkštėjusios odos. Kaip batas buvo pasiūtas kojai, taip ir šuo buvo sukurtas dėvėti antkakliui, net jei to antkaklio žmogaus akis nematydavo. Vilkų sprandai buvo kietesni. Žmogus galėjo su vilku susibičiulianti, net pajungti jį savo valiai, bet niekada negebėdavo visiškai *prisijaukinti*. „Vilkai ir moterys sudaro sąjungą amžiams, – dažnai sakydavo Hagonas. – Jei pasiimi vilką, tai prilygsta vedyboms. Nuo tos dienos vilkas tampa tavo dalimi, o tu – jo dalimi. Ir abu jūs pasikeičiate.“

Medžiotojas tvirtino, jog kitus žvėris geriau iš viso palikti ramybėje. Katės buvo pasipūtusios ir žiaurios, nuolat pasiruošusios tave užpulti. Briedžiai ir elniai buvo grobis; per ilgai lindėdamas jų kailyje, net drąsiausias vyras tapdavo bailiu. Lokiai, šernai, barsukai, žebenkštys... Su tokiais gyvūnais Hagonas nesiterliojo. „Į kai kuriuos kailius niekada nenorėsi lįsti, vaikine. Tau nepatiks tapti tuo gyvūnu.“ Anot Hagono, blogiausi buvo paukščiai. „Žmonės nesukurti pakilti nuo žemės. Per ilgai užsibuvęs padebesiuose, paskui visai nenorėsi nusileisti. Pažįstu persikūnijančių, kurie išmėgino vanagų, apuokų ir kranklių plunksnas. Dabar, net ir grįžę į savo kūnus, jie sėdi lyg užsisvajoję ir stebeilijasi į prakeiktą dangaus mėlynę.“

Bet ne visi odos keitikai taip jautėsi. Kartą, kai Grumstui buvo dešimt metų, Hagonas nusivedė jį į persikūnijančiųjų sueigą. Daugiausia ten buvo odos keitikų, vilkų brolių, tačiau kiti vyrai berniukui atrodė keistesni ir verti daugiau susižavėjimo. Borokas atrodė beveik kaip šernas, jam trūko tik ilčių, Orelis turėjo savo erelį, Erškėtė – savo šešėlių katę (nuo tos akimirkos, kai jiedvi pamatė, Grumstas norėjo turėti savo šešėlių katę), Grisela – ožką...

Bet nė vienas iš jų nebuvo toks galingas, kaip Varamiras Šešiaodis, net Hagonas, kuris buvo aukštas, paniuręs, o jo rankos – kietos kaip akmuo. Kai Varamiras atėmė iš jo Pilkąjį Kailį ir išvarė ieškotis savo žvėries, medžiotojas ašarodamas mirė. *Antro gyvenimo negausi, seni*. Tuomet Varamiras dar vadinosi Triodžiu. Pilkasis Kailis tapo ketvirtuoju jo gyvenimu, bet tas vilkas buvo senas, paliegęs, be dantų ir netrukus iškeliaavo paskui Hagoną.

Varamiras galėjo pasigauti bet kokį žvėrį, priversti jį paklusti ir persikelti į jo kūną. Ir į šuns, ir į vilko, ir į lokio, ir į barsuko...

Usnie... – vėl pagalvojo jis.

Hagonas būtų pavadinęs tai išsigimimu ir pačia baisiausia nuodėme, bet Hagonas buvo miręs, surytas ir sudegintas. Mensas taip pat būtų jį prakeikęs, bet Mensas buvo arba nužudytas, arba paimtas į nelaisvę. *Niekas nieko nesužinos. Aš būsiu ietininkė Usnis, o Varamiras Šešiaodis mirs*. Jis numanė, jog kartu su savo kūnu praras ir dievų duotus gebėjimus. Praras savo vilkus ir likusį gyvenimą praleis būdamas liesa karpota moterimi, bet... gyvens. *Jei tik ji grįš. Jei tik man pakaks jėgų į ją persikūnyti*.

Staiga Varamirui vėl susvaigo galva. Jis atsipeikėjo suklupeš, rankomis įsirėmęs ir įsmukęs į pusnį. Grybštelėjęs saują sniego, susigrūdo jį į burną, išsitrynė juo barzdą ir suskirdusias lūpas, godžiai čiulpdamas jo drėgmę. Vanduo buvo toks šaltas, kad Varamiras vos prisivertė jį nuryti, ir tada vėl suvokė, kaip smarkiai karščiuoja.

Ištirpęs sniegas tik dar labiau sužadino jam alkį. Jo skrandis reikalavo maisto, o ne vandens. Snigti liovėsi, bet sustiprėjęs vėjas pripildė orą smulkučių ledo dalelių, kertančių į veidą jam, iš paskutiniųjų klampojančiam per pusnis, jo žaizdai šone tai užsispaudžiant, tai vėl atsiveriant. Jis alsavo trūkčiodamas, vis išpūsdamas baltą garų kamuolį. Pasiekęs burtmedį, rado nulūžusią šaką, galinčią atstoti lazdą. Visu svoriu į ją remdamasis, Varamiras pasiekė artimiausią trobelę. Gal sprukdami kaimiečiai pamiršo ir paliko ko nors valgomo... maišą obuolių, džiovintos mėsos, – bet ko, kas padėtų jam išgyventi, kol grįš Usnis.

Jau beveik pasiekus tikslą lazdą atstojusi šaka nuo jo svorio lūžo ir Varamirui sulinko keliai.

Jis nebūtų galėjęs pasakyti, ar ilgai gulėjo ten išsipleikęs ir ar ilgai sniegas dažėsi raudonai jo žaizdos krauju. *Sniegas mane palaidos*. Tai būtų buvusi taiki mirtis. *Sakoma, kad mirdamas jauti šilumą, kad tau būna šilta ir ima miegas*. Būtų buvę gerai vėl pajusti šilumą, nors Varamiras nuliūdo pagalvojęs, jog niekada daugiau nepamatytų nei žalių laukų, nei šiltų kraštų anapus Sienos, apie kuriuos dainuodavo Mensas. „Pasaulis anapus Sienos – ne mūsų nosiai, – sakydavo Hagonas. – Laisvoji tauta odos keitikų bijo, bet mus ir gerbia. O piečiau Sienos klūpautojai mus medžioja ir skerdžia kaip kiaules.“

Tu mane įspėjai, pagalvojo Varamiras, bet taip pat parodei Rytų sargybą. Tuomet jis negalėjo būti vyresnis nei dešimties. Keliolika gintaro vėrinių ir ant rogių sukrautą krūvą kailių Hagonas išmainė į šešis odmaišius vyno, luitą druskos ir varinį katilą. Rytų sargyboje mainų prekyba ėjo geriau nei Juodojoje pilyje; mat čia iš pasakiškų užjūrio šalių atplaukdavo laivų, prikrautų visokių gėrybių. Varnai Hagoną pažinojo kaip medžiotoją bei Nakties sargybos bičiulį ir noriai klausėsi jo pasakojamų naujienų apie gyvenimą anapus Sienos. Kai kurie pažinojo jį ir kaip gebantį persikūnyti, bet apie tai niekas nepratarė nė žodžio. Būtent Rytų sargyboje prie

jūros dar būdamas berniukas Varamiras ėmė svajoti apie šiltus pietų kraštus.

Varamiras pajuto ant kaktos tirpstant snaiges. *Jos netvilko taip, kaip liepsna. Bus geriausia, jei užmigsiu ir nepabusiu, bus geriausia, jei pradėsiu gyventi naują savo gyvenimą.* Jo vilkai jau buvo arti. Varamiras tai jautė. Jis ketino palikti savo silpną kūną, tapti vienu iš jų, per naktį medžioti ir kaukti prieš mėnulį. Odos keitikas taptų tikru vilku. *Tik kuriuo iš trijų?*

Ne Gudruole. Hagonas tai būtų pavadinęs išsigimimu, bet Varamiras dažnai įsmukdavo į jos kailį, kai ant jos užsilpdavo Vienaakis. Tačiau vilkės kailyje praleisti naujojo savo gyvenimo Varamiras nenorėjo, nebent neturėtų jokios kitos išeities. Pėdsekys, jaunesnis patinas, jam būtų tikęs labiau, nors... Vienaakis buvo didesnis ir nuožmesnis, be to, kai Gudruolė rujodavo, ant jos lipdavo būtent Vienaakis.

„Kalbama, kad viską pamiršti, – paaiškino jam Hagonas kelios savaitės prieš savo mirtį. – Kai žmogaus kūnas miršta, jo dvasia toliau gyvuoja žvėries kūne, bet jo atmintis kasdien vis labiau blanksta, žmogus po truputį tampa vilku, kol pagaliau jis visai išnyksta ir lieka tik žvėris.“

Varamiras žinojo, kad tai tiesa. Mat, pamėginęs pasisavinti Oreliui priklausiusį erelį, pajuto, kad jo pastangos aną odos keitiką įsiutino. Orelį nužudė perbėgėlis varnas, vardu Jonas Snou, ir šio neapykanta žudikui buvo tokia galinga, kad Varamiras nejučia ir pats ėmė nekęsti to niekšingo jaunuolio. Vos išvydęs šalia jo pėdinant stambų baltą didvilki, jis suprato, kas yra tas Snou. Gebantys persikūnyti nesunkiai vienas kitą pažindavo. *Mensas galėjo leisti man pasiimti didvilki. Tada mano naujasis gyvenimas būtų buvęs karališkas.* Varamiras neabejojo, jog būtų galėjęs taip pasielgti. Snou buvo dosniai dievų apdovanotas, bet dar jaunas, nepatyręs, be to, užuot didžiavęsis savo prigimtimi, su ja kovojo.

Varamiras matė iš balto kamieno į jį besistebeilijančias raudonas burt-medžio akis. *Dievai mane teisia.* Jį nukrėtė šiurpas. Varamiras buvo padaręs blogų, siaubingų dalykų. Vogęs, žudęs, prievartavęs. Rijęs žmogieną ir lakęs karštą raudoną mirštančių žmonių kraują, kliokiantį iš perrėžtos gerklės. Persekiojęs miške priešus, puolęs juos miegančius, paleidęs jiems žarnas ir išstampęs jas purvynėje. *Kokia skani buvo jų mėsa...*

– Visa tai darė žvėris, o ne aš, – dusliai tarstelėjo jis. – Tai buvo jūsų man duota dovana.

Dievai nieko neatsakė. Iškvėpant Varamirui iš burnos virto balsvas garas. Jis jautė, kad jam šarmoja barzda. Varamiras Šešiaodis užsimerkė.

Ir vėl susapnavo tą patį seną sapną: lūšnelę pajūryje, tris inkščiančius šunis ir moters ašaras. *Drumstas. Ji verkia dėl Drumsto, bet niekada neišliejo nė ašaros dėl manęs.*

Grumstas gimė mėnesiu anksčiau nei derėjo ir taip dažnai sirgdavo, kad niekas nesitikėjo, jog gyvens. Jo motina laukė beveik ketverius metus ir tik tada davė jam tikrą vardą, bet tuomet jau buvo per vėlu. Visas kaimas įprato vadinti jį Grumstu, – šį vardą jam, dar tebesančiam motinos įsčiose, sugalvojo jo sesuo Meha. Jo brolių Drumstu praminė taip pat Meha, bet Grumsto broliukas gimė laiku, buvo stambus, rausvas, tvirtas ir godžiai žindo motinos krūtis. Motina ketino duoti jam tėvo vardą. *Ir vis dėlto Drumstas mirė. Jis mirė būdamas dvejų, trimis dienomis anksčiau, nei būtų gavęs tikrą vardą, o man tuomet buvo šešeri.*

- Tavo mažylis dabar su dievais, - pasakė verkiančiai jo motinai miško ragana. - Daugiau jam niekada neskaudės, jis niekada nejaus alkio ir neverks. Dievai paėmė jį po žeme, į medžius. Dievai - visur aplink mus, akmenyse ir upokšniuose, paukščiuose ir žvėryse. Tavo Drumstas prie jų prisidės. Jis bus visas pasaulis ir visa, kas jame yra.

Senės žodžiai pervėrė Grumstą nelyginant peilio ašmenys. *Drumstas viską mato. Jis mane stebi. Ir viską žino.* Grumstas negalėjo nuo jo pasislėpti, negalėjo nei užlįsti už motinos sijono, nei pabėgti su šunimis ir taip išvengti tėvo įtūžio. *Šunys. Ilgauodegis, Šnarpšlys, Niurzglys. Jie buvo geri šunys. Mano bičiuliai.*

Užtikęs šunis uostinėjant Drumsto lavoną, tėvas nežinojo, kuris jį atkasė, tad nukirto visus tris. Jam taip drebėjo rankos, kad Šnarpšliui nutildyti prireikė dviejų kirčių, o patiesti Niurzgliui - keturių. Ore tvyrojo troškus kraujo kvapas, o žudomi šunys siaubingai kaukė, bet tėvo pašauktas Ilgauodegis vis tiek atėjo. Jis buvo seniausias iš jų trijų ir, nors ir apimtas siaubo, nepamiršo, ko buvo išmokytas. Kai Grumstas įsmuko į jo kailį, buvo jau per vėlu.

Ne, tėve, maldauju, ne! - mėgino sušukti jis, bet šunys nemoka kalbėti kaip žmonės, tad jis tik gailiai suinkštė. Kirvio pentis taukstelėjo šuniui į patį viršugalvį, o trobelėje buvęs berniukas suriko. *Taip jie ir sužinojo.* Po dviejų dienų tėvas nutempė jį į mišką. Jis nešėsi kirvį, tad Grumstas manė, jog ketina jį užmušti kaip ir šunis. Bet tėvas atidavė jį Hagonui.

Varamiras staiga pakirto tirtėdamas kaip epušės lapas.

- Kelkis! - išgirdo jis balsą. - Kelkis, turime eiti. Čia jų šimtai. - Sniegas buvo užklojęs jį nelyginant gurgždi balta antklodė. *Kaip šalta...* Pamėginęs krustelėti pajuto, kad jo ranka prišalusi prie žemės. Keldamas ją, nusiplėšė nemažą gabalą odos. - Kelkis! - vėl riktelėjo ji. - Jie ateina.

Pas jį grįžo Usnis. Ji laikė Varamirą suėmusi už pečių ir, prikišusi savo veidą prie jo, rėkdama purtė. Varamiras užuodė jai iš burnos sklindantį kvapą ir jautė, kaip jis šildo sustirusius ir nejautrius jo skruostus. *Dabar, dingtelėjo jam, padaryk tai dabar arba mirk.*

Sutelkęs visas likusias jėgas, jis iššoko iš savo kūno ir įsispraudė į josios.

Usnis išrietė nugarą ir suklykė.

Išsigimimas. Kas tai buvo: ji, jis ar Hagonas? To jis nežinojo. Ji atgniaužė pirštus ir senasis jo kūnas susmuko pusnyje. Iletininkė klykdama staiga atsisuko. Varamiro šešėlių katė niršiai jį puldavo, o snieginė lokė kartais tarsi prarasdavo protą, kandžiojo medžius, akmenis, orą, bet dabar buvo dar blogiau.

- Išėik, išėik! - išgirdo Varamiras ją šaukiant savomis lūpomis. Jos kūnas susvirduliavęs parvirto, vėl pakilo mosuodamas rankomis, spardydamasis, šokdamas keistą šokį, - mat tuo metu dėl šio kūno kovojo jo ir jos dvasios. Ji giliai įkvėpė šalto oro, ir Varamiras akimirka galėjo džiaugtis to oro gaiva bei jėgų kupinu jaunu kūnu, bet paskui ji sukando dantis ir jo burna prisipildė kraujo. Ji pakėlė rankas jam prie veido. Varamiras mėgino jas nustumti, bet rankos nepasidavė ir ji nagais kibo jam į akis. *Išsigimimas,* prisiminė jis, skęsdamas kraujyje, grimzdamas į skausmą ir beprotybę. Tada pamėgino sušukti ir išspjovė jūdvių liežuvį.

Baltas pasaulis ėmė suktis ir išnyko. Kelias akimirkas rodėsi, tarsi jis būtų įsikūnijęs į burtmedį ir žvelgęs išskaptuotomis raudonomis akimis į vyrą, gulintį ant žemės, silpnai trūkčiojantį, mirštantį, ir į išprotėjusią moterį - apsipylusią krauju ir aklą, šokančią mėnesienoje, verkiančią kruvinomis ašaromis ir plėšiančią nuo savęs drabužius. Paskui jie abu dingo, o jis, nors ir labai silpnas, pamėgino keltis ir atgauti šalto vėjo gūsyje užgimusią naują dvasią. Jis buvo sniege ir debesyse, jis buvo žvirblis, voverė ir ažuolas. Tarp medžių tyliai praskrido kiškį medžiojantis apuokas; Varamiras buvo ir apuoke, ir kiškyje, ir medžiuose. Giliai

žemėje, po žiemos įšalu, tamsoje rausėsi akli žemės kirminai, – Varamiras buvo įsikūnijęs ir į juos. *Esu miškas ir visa, kas jame yra*, džiūgaudamas pagalvojo jis. Jam einant pro šalį, krankdami pakilo daugybė varnų. Sumūkė stambi elnė, priversdama nerimauti jai už nugaros stoviniuojančius jaunikius. Miegojęs vilkas pakėlė galvą, iššiepė dantis ir suurzgė. Visų jų širdys vėl ėmė plakti tik tada, kai jis praėjo ieškodamas savo gaujos: Vienaakio, Gudruolės ir Pėdsekio. Varamiras buvo tikras, kad jo vilkai jį išgelbės.

Tai buvo paskutinė jo žmogiška mintis.

Tikroji mirtis Varamirą ištiko staiga; jis pajuto baisų šaltį, tarsi būtų panardintas į ledinį užšalusio ežero vandenį. Paskui jis apsižiūrėjo, jog šviečiant mėnesienai skuodžia per sniegą su savo gauja. Pusę pasaulio gaubė tamsa. *Vienaakis*, suprato jis. Jis amtelėjo ir Gudruolė bei Pėdsekys atsiliepė.

Pasiekę kalvos viršūnę, vilkai sustojo. *Usnis...* – prisiminė jis liūdėdamas ir dėl to, ką prarado, ir dėl to, ką padarė. Apačioje plytintis pasaulis apsitraukė ledu. Šalčio pirštai palengva slydo burtmedžiu, kol vėl susitiko jo viršūnėje. Tuščias kaimas jau nebuvo tuščias. Tarp pusnių šmirinėjo mėlynakai šešėliai. Vieni buvo apsirengę rudais drabužiais, kiti juodais, tretį nevilkéjo nieko ir jų kūnai atrodė balti kaip sniegas. Kalvose pūtė gaivus vėjas, nešdamas sodrius jų kvapus: lavonų ir sudžiūvusio kraujo, taip pat odų, smirdančių pelėsiomis, šlapimu ir puvėsiomis, dvoką. Gudruolė suurzgė, iššiepė dantis ir pašiaušė keterą. *Ne žmonės. Ne grobis. Tik ne šitie.*

Padarai apačioje judėjo, bet jie nebuvo gyvi. Vienas po kito jie pakėlė galvas ir sužiuro į tris ant kalvos tupinčius vilkus. Paskutinė pakėlė galvą ta, kuri anksčiau vadinosi Usnimi. Ji vilkėjo vilnonius drabužius, kailius ir odą, bet ši buvo apšalusi stora ledo pluta ir, jai judant, traškėjo ir tviskėjo mėnesienos šviesoje. Nuo jos pirštų galų buvo nutįsę blyškūs rožiniai varvekliai – dešimt ilgų sušalusio kraujo peilių. O tuščiose akiduobėse mirguliavo blausiai mėlyna šviesa, teikianti bjauriam jos veidui šiurpaus grožio, kurio gyvenime dievai jai pašykštėjo.

Ji mane mato...